

Något om Sollerön i litteraturen

Ther Måhnen sitt hus och Solen sin Öö
ther stiernorne himmelen pryda
belägne i Norde om Sidenlandz siöö
bergh up öfver skyarna stijga
Gudh glädie, Gudh frögde the män som ter bo
widh Elfwer på bergh och i dahlar.

Gustaf Eneström har i uppsatsen *Tvånne dalvisor* visat, att så lyder med stor sannolikhet den ursprungliga lydelsen till strofen om Sollerön i Andreas Wallenius bekanta dalavägvisare. Wallenius var kyrkoherde i Mora 1661—1663 och det är troligt att han författat visan under sin vistelse i Mora. Den första tryckta upplagan av visan är tryckt i Västerås 1670 och redan där lyder texten annorlunda.

Ther Månen sitt Huus och Solen sin öö
och stiernorna himmlen prijda
belägna i Nord om Sidenlands siöö
i Swea Nord-Rijke thet widja
Gudh glädie tilstädje tje Män som ther boo.
wid Elffwer på Berg och Daalar.

Båda dessa texter skiljer sig ganska betydligt från den som vi sjunger idag och som första gången påträffats i Abraham Hülphers dagbok från sin resa i Dalarna tryckt 1773.

Der hafwer vår sol formerat en ö
som Siljan så kärligt omfamnar
der tusentals fiskar de lemna sitt frö
i gräsrika wikar och hamnar
Gud glädje och styrke de män som der bo
wid elfwom på berg och i dalar.

Om Siljan som så kärligt omfamnar Sollerön har Hülphers berättat en gammal sägen

at med försök av 450 famnars sänke ingen botten
är funnen, men et rop hördt: Will du weta mitt
djup så mät min längd.

Även Haquin Spegel, biskop i Sverige i slutet av 1600-talet, har i sitt epos om de sju skapelsedagarna, Guds verk och hvila, talat om den bottenlösa Siljan

Dalkarlar fara kring uti den långa Siljan
som håls botnlös och efter men kan smaka,
att han somaren är nästan Salt som Laka.
Tå gissar man, at her en löngång måste wara
så hafvet kan dit på wissa tider fara.

På 1700-talet började människorna att utforska världen och resor blev ett naturligt uttryck för 1700-talsmänniskans längtan efter nya vyer och efter att lära mer. Naturforskare samlade och klassificerade tusentals djur och växter, och geologer började kartlägga jordskorpan. Även Sverige fick sina forskande resenärer.

Den mest kände var Carl von Linné, som besökte flera av Sveriges på den tiden för stadsbon dåligt utforskade och relativt okända landskap. Nutidens människor som är vana att resa både inom och utom landet, och som åker till Kanarieöarna på några timmar, kan kanske ha svårt att förstå vilka noggranna förberedelser man gjorde, och vilka strapatser man kunde utsätta sig för bara genom att resa till våra trakter för ett par hundra år sedan.

1734 kom Linné till Dalarna, och den 3 juli startade färden från Falun. Den gick över Rättvik, Orsa och Mora och utmed Österdalälven till Särna och Idre. Till Sollerön kom han aldrig, åtminstone står det ingenting om något besök där i hans resebeskrivning. Men den 9 juli på morgonen, när Linné med sitt sällskap lämnar Mora för att bege sig till Älvdalen, stannar man på Gopshusberget och om utsikten därifrån skriver han

”Öfwerst på berget hade man härlig prospect. I wäster synes Lima och Särna fiällar, i norr elfwen, hwaröfwer låg wilda skogen. I öster Orsa kyrka, siön Siljan, Sollerö capell, Isundbyberget eller Middagsberget. Öfwerst uppå hade fordom stådt en wårdkase.”

Linné fick många författande efterföljare. Redan 1754 var det dags för nästa skrivande resenär att besöka Dalarna och i dagboksform skildra sin resa.

Det var Anders Tidström, som på Linnés rekommendation gjorde en resa genom Bergslagen och Dalarna med uppgift att göra en mineral-samling för Lovisa Ulrikas naturaliesamling på Drottningholms slott. Anders Tidström stannade ett par dagar i Mora, men inte heller han gjorde sig omaket att besöka Sollerön. Men när han går ner till sjöstranden i Mora för att leta stenar och finner kalksten, så gör han den här kommentaren

”Kalksten af den röda tälgsten låg och vid stranden. Af denna brändes kalk til kyrkjans reparation. Han tages på Soln en öja mihl derifrån uti Siljan der äfven är Capell och Capiteins bostelle. Nuvarande Capitain Baron Armfelt.”

Abraham Hülphers, som 1757 gjorde sin berömda resa genom Dalarna tillbringade till skillnad från Linné och Tidström en dag på Sollerön, och han ger i sin dagbok en ganska utförlig bild av ön. Vi får veta hur många som bodde på ön, vad man odlade och vem som då var kapten vid Mora kompani och bebodde kaptensbostället, som låg på Sollerön.

Hülphers hade vissa besvär med resan till Sollerön för han skriver

”Siljan. som omgifwer denna Ön, gör under tiden hitresan omöjlig, ty denna sjö får, wid infallande blåswäder, et starkt häfwande; deremot hafwa Siljans strander wid en stilla sjö nog behaglighet, af des sandbotn och klara watn. Här omtalas åtskillige syner, som på Siljan ofta äro sedde. (hwarom Mag. Siljeström förmåler i den nämde Diss. pag. 28.) Bönderne påstodo at sjön på wissa ställen innehåller 150 famnars djup. äfwen tro de, at den om Sommaren bortdrifwer målmen, så at de, som bo häromkring, sällan få rägn förr än efter Olsmessan, men då tyckes sjön draga molnen till sig; således är icke owant i orten, at denna tiden infaller en stark torka, hwaraf och nu

årswäxten tyckes nog lida. Om aftonen återkommo vi till Mora; i vägen besågs Utmelands by, som war belägen 1/8 mil från Kyrkan.”

Under 1800-talet besöktes Dalarna av många resenärer. Inte alla lika entusiastiska som den danske riksdagsmannen Fredrik Barfod (1811—1896) vilken inleder sin bok *En rejse i Dalarne med följande*

”Jag har hvaerken vaeret i Rom eller Athen, jag har hvaerken staaet paa Kapitolium eller Akropolis, men — jeg har vaeret i Dalerne.”

Samma entusiasm möter boken igenom. Fredrik Barfod kom visserligen till Mora men Sollerön ser han, som så många andra av de skrivande 1800-talsturisterna, bara från Östnorsbacken mellan Stranden och Norret. Han beskriver i boken hur han ser den fruktbara Sollerön med den skinande vita kyrkan intill de fjärran blå bergen i söder, och han avslutar sin bok med att citera Fahlerantz

”Jag tycke mig än se sommarens kväll
sig spegla i Dalarnas öga
se livet kring hvimlande stränders tjäll,
se bergen, de blåa, de höga;
och höra den trofasta minnenas sång
i skogarens sus och i elfvernes gång,
besvarad ur berg och ur dalar.”

Man finner i många resebeskrivningar synnerligen romantiska bilder av Dalarna och framför allt av siljanssocknarna. Man beskriver naturen och folket i sina folkdräkter i ord som för oss, kritiska nutidsmännskor, nästan tycks sakna förankring i verkligheten.

Journalisten Eva Brag vistades någon gång på 1870-talet i Dalarna och publicerade 1877 en liten bok med titeln *I Dalarna. Skildringar och studier*. Eva Brag kommer till Mora sjövägen från Rättvik, och hon ger från besöket i Mora just en sådan svärmisk bild. Siljansdalens natur är så storartat skön, och folket präglas av en sådan klokhet, beslutsamhet, kraft, redbarhet och välvilja, att hon inte kan släppa tanken att naturen lämpar sig så väl för Gustaf Vasas hjältesaga att den

”i icke oväsentlig mån bidragit till det stämningens förädlande och fördjupande, till den modets och själskraftens stegring, till det uppflammande av fosterlandskärlekens låga, som förde till beslutet att våga lif och blod för det ohyggligt förtryckta, blodigt misshandlade Sveriges räddning.”

Eva Brag kom alltså sjövägen till Mora, och det vore orättvist mot henne att enbart framhålla hennes svärmiska tongångar. Hon ger också i boken en ganska rolig bild från färden på Siljan med Gustaf Vasa, där hon också beskriver Sollerön. Hon berättar om Jugen Jon och hon återger en gammal sägen om varifrån Bengtsarvet och Häradsarvet har fått sina namn.

I boken Ett år i Sverige utgiven av Carl Forsell och tryckt 1864 talas också om naturen kring Siljan som en av de skönaste i Sverige.

”Denna vackra sjö, med sina ljusa stränder och klara lätta bölja, öppnar här de mest leende utsigter öfver byar, åkerfält och lunder. På afstånd synes Sollerön, hvars kyrka nära vid stranden tyckes liksom höja sig ur vågorna. De aflägsna blåa bergen begränsa sluteligen, likt en hög molnkrans, denna tafla, hvars totaluttryck är ett mildt, stilla majestät.”

I början av 1800-talet, närmare bestämt 1817, gjorde den unge finske studenten Carl Axel Gottlund en resa i Dalarna och Värmland, vilken resulterade i en bok, utgiven först 1928, kallad Dagbok öfver dess resor på finnskogarna i Dalarna.

Gottlund ger i sin dagbok en utförlig beskrivning av de områden han passerar. Han var väl försedd med vapen och måste ha utgjort en egenomlig syn för omgivningen.

I utrustning ingick bl. a. sabel, förvarad i en balja av mässing. Över en axel har han en ränsel, ammunition, skrivdon, ett par rena skjortor och en flöjt. Över andra axeln bar han en f. d. officerskarbin samt ett större tyskt jakthorn av mässing. Dessutom hade han en revolver i bröstfickan. Abraham Hülphers resebeskrivning ingick också i utrustningen. Den 6 augusti 1817 besökte Gottlund Sollerön och ger en målande beskrivning av sin vistelse där. Han besökte kyrkoherde Godenius, men istället för att dricka toddy i prästgården gick han ut för att söka ortoceratiter på berghällarna kring prästgården. Att Solleröborna kunde vara nog så misstänksamma mot främlingar får vi en livfull skildring av i boken.

Så berättar Gottlund i sin bok att Göran Wahlenberg, sedermera professor i medicin och botanik i Uppsala, vid ett tillfälle besökte Sollerön för att i vetenskapligt syfte undersöka mineralieförekomster på ön.

Klädd i en tarvlig rock, försedd med brillor på näsan och med en hammare i handen (alla tre dåliga tecken i folkets ögon) hade han i en av stugorna frågat om det var gott vatten på ön eller om vattnet hade någon bismak. Solleröborna skickade honom först till prästen och därefter till majoren. Man spionerade på honom för att se om han skulle våga gå in till någon av myndighetspersonerna, men han gick inte in till någon av dem utan gick istället omkring på backarna och knackade med hammaren i stenarna. Efter detta synnerligen misstänkta uppträdande larmades länsmannen. Han befallde genom budkavle att man efter gudstjänstens slut, det här hände på en söndag, skulle anställa skullgång på ön efter den förmodade skurken. Man såg dock den efterspanade först när han hade lämnat ön och var långt ute på Siljan. Då lät man honom fara.

Jon Engström (1794—1870) var född i Småland och ägnade sig, efter att under några år ha tjänstgjort som bataljonsläkare, åt litterära sysselsättningar och en omfattande affärsverksamhet. Engström var ryktbar för sina sågverksaffärer. Det sägs att han var han än träffade på ett vattenfall anlade en sågkvarn ofta utan att begära jordägarens tillstånd. Till en följd av detta var han ofta invecklad i rättegångar som han kommenterade i sin tidning, Barometern. 1834 gjorde han en resa genom södra Lappland, Jämtland, Trondheim och Dalarna. Han kom till Idre från Norge och under sin väg söderut kom han så småningom till Mora. Man kan inte säga att hans skildring av Dalarna är överdrivet positiv. Inga romantiska tongångar om den vackra naturen, de vackra sockendrakterna eller det vänliga folket som präglar så många andra resenärers syn på Dalarna, kan man finna i Engströms beskrivning. Om Mora skriver han visserligen, att orten är Dalarnas hjärta. Det är modersocknen i flera hänseenden och Morafolkets beslut blir rättesnöret för de övriga sockenmännen, eftersom de vet, att Morakarlarna inte förhastar sig utan noga betänker allting. Men han tycker att Morakarlarna är inbiliska och bondhögfärdiga, och när han ser dem med pinnmössor och getingfysionomier, svarta rockar och trånga linnelångbyxor, har han svårt att hålla sig för skratt. Någon större framgång hos kvinnorna i Mora

kan han inte ha haft, för han tycker att de är så fula, att man bör be Gud att inte behöva se dem två gånger.

Det enda positiva han kan säga om Mora är utsikten över Siljan från Utmelandskällaren och Östnorsbacken. Han liknar Sollerön med sitt vita tempel vid en flytande svan på vågorna.

”Vi är högt uppe i Dalarna, vi är vid Siljan, ”Dalarnas öga”, vari Sollerön med sin skinande vita kyrka är ögonstenen. Härligt är här vid midsommartid. De fjärran bergen förtonar sig så rent blå, solljuset strömmar ut över den klara blanka vattenytan, där stundom ök-nens fe, Medelhavets trollpacka, Fata Morgana kommer och bygger sitt luftslott. Genom Siljans sjö, säger dalmasen, simmar näcken som en flodhäst med vassgrön manke. Se över vattnet där båtarna kommer med brudfolk och gäster, med sång och med spel, se oppåt de närmaste skogsslutningarna där de rödmålade gårdarna lyser i sol-skenet, där getbjällrorna pinglar och sången ljuder fulltonig och stark, som blåst genom luren, ”Huja, Huja.”

Det är H. C. Andersen, den kände sagoförfattaren, som så måleriskt beskriver sitt möte med Siljan. 1840 gjorde han den resa genom Sverige som 11 år senare skulle resultera i boken I Sverige. Resan, som varade knappt tre månader, gick från Köpenhamn över Hälsingborg till Göteborg och därefter kanalvägen till Stockholm. Därifrån gjorde han en längre tur till Dalarna. I kapitlet Vid Siljan ger han en lyrisk och förälskad bild av trakterna kring Siljan, och han slutar sitt kapitel med en uppmaning till konstnärer att taga skissbok och färger och dra upp till Dalarna, för det fattiga landet är rikt på skönhet och poesi, rikast dock vid Siljans sjö.

Vi vet att många konstnärer och musiker har blivit inspirerade att i bild och ton försöka fånga den vackra naturen och det för många måleriska folklivet i Dalarna. Många författare har i skilda former gjort det samma.

Lars Lunell (1858—1935) är en av dem. Han har författat en rad folk-livsskildringar, alla ganska romantiska och nog så sentimentala. Här möter oss de gamla bondbyarna, den romantiska naturen med glittrande sjöar och blånande berg, vackra kullor och ståtliga ynglingar och en intill döden trofast kärlek.

Från Siljans sagoland heter en samling berättelser, där vi bland andra möter Glädjas Karin eller som hon också, för sin skönhets skull, kallas Solleröns lilja. Hon är en vacker kulla med guldgult hår och ögon blå som förgätmigej och älskas så innerligt av Skeri Mats. Lusten att se mer av världen driver dock Karin bort från Sollerön, och hon kommer på sin vandring till Ryssland, där hon för en tid glömmet både hembygd och Mats.

De båda återses dock, och allt blir förlåtet, även om det sker på dödens tröskel. Idag är sentimentalitet ett ord som leder tanken till något nedsättande och överdrivet känslösamt, och visst kan man tycka att Lars Lunells berättelser är både sentimentala och överdrivna. Men bakom alla de känslosamma orden döljer sig en äkta kärlek till den bygd han skildrar och en rik kunskap om livet och sederna i de gamla allmogehemmen.

Om brytningstiden mellan hedendom och kristendom handlar ett par böcker med en viss anknytning till Sollerön. Den ena är Jacob B. Bulls *Thordis Eikaberg* och den andra *Grim och Irina*, skriven av Axel Hambræus.

Jacob Bull var norrman, och författare till en rad hembygds- och folklivsskildringar. I boken *Thordis Eikaberg* talas om solkungen Gaute på Sollerön i Siljan och hans vackra dotter Åsgerd. Kung Gaute drar med husfolk och härmän till Norge, där han slår under sig ön Solön i Sjön Femunden och tar fisket från norrmännen.

Boken *Grim och Irina* handlar om vikingar från Siljansbygden på vikingatåg till Irland. Det handlar också om kärlek mellan den hedniske Grim och den kristna Irina från Irland.

I boken beskrivs folket på solens ö. Männen där var goda åkerbrukare och goda båtbyggare. De dyrkade varken Tör eller Frö utan bara solen. Det talas om att på öns högsta punkt var solens tecken uppsatt. Fyra väldiga furustammar var resta som ett torn, och på en hög stång i tornets topp var solens tecken, vänt mot öster, belagt med guld.

Fredrika Bremer (1801—65), mer känd som föregångare till dagens kvinnodebatt än kanske som romanförfattare, gav 1845 ut en liten bok som hon kallade *I Dalarna*. Handlingen i boken utspelar sig främst kring Mora och dess prostgård, men prästfolk från Sollerön skymtar i bakgrunden. Det talas om den stora prosten och den lilla glada prostinnan från Sollerön, och det livliga umgänge som var mellan de båda prostgårdarna. Boken börjar med firandet av valborgsmässoafton i Mora. Man samlas på Östnorsbacken nuvarande Kristinebergskullen och där ser man följande:

”Ty der låg nu framför dem Siljan, ”Dalarnas öga” med Sollerön till ögonsten, spegelklar mellan mörka höjder, upplyst av väl hundrade eldar från bergen i Leksand till bergen i Elfdalen. Knappt hade elden från Östnorsbacken blossat upp förrän man på toppen av Middagsberget såg en flamma som först tycktes fantastiskt dansa fram och åter, men slutligen vidgade sig till en stor eld som steg högre och lyste präktigare än alla eldarne i nejden.”

I många böcker talas om underliga syner och hägringar på Siljan. Siri, huvudpersonen i Fredrika Bremers bok, upplever under ett besök på Sollerön något kusligt. Hon är tillsammans med en av prostgårdsflickorna ute och ror en stilla kväll. Det blir sent, och flickorna börjar ro hemåt. Då hörs ett brusande i sjön, och någon som andas starkt simmar fram mot båten. De ror och ror, men plötsligt rör sig inte båten ur fläcken. En av flickorna ser en hästhov eller som hon tror den ondes klo lyfta sig ur vattnet och lägga sig på kanten av båten, som kantrar.

Enligt folktron förvandlar sig näcken ibland till en svart häst som rövar brudar på väg från kyrkan.

Stora daldansen går sjunger Evert Sandin i en glättig sång av idag. Stora daldansen står annars för något mycket dramatiskt och tragiskt. Så kallas nämligen det sista stora bondeupproret i Sveriges historia. Upproret utgick från Dalarna och då framför allt från siljanssocknarna och utspelade sig sommaren 1743. Bakgrunden var dels det misslyckade kriget med Ryssland 1741—43, varvid Dalregementet förlorade 281 man i slaget vid Villmansstrand, dels speciella ekonomiska förhållanden.

Missväxt och farsoter vållade också bekymmer. Förlusterna i kriget skyllde man på befälets vårdslöshet, och man var ute för att ställa de ansvariga till svars. Att just dalaallmogen gick i spetsen för upproret beror enligt Alfred Kämpe i Svenska allmogens frihetsstrider på, att allmogens självständighet var större i Dalarna än i andra landskap. Särskilt socknarna kring Siljan hade en god organisation och fast sammanhållning. De gemensamma frågorna avgjordes på by- och sockenstämmor.

Skinnar Per Andersson från Sollerön valdes 1742 till riksdagsman för Siljans två fögderier. Han blev sedan en av ledarna för upproret.

30 maj 1743 utgick från Mora en budkavle till socknarna i Dalarna, där man uppmanade menigheten mellan 15 och 60 år att med vapen och fanor samlas i Falun 8 juni för att därefter marschera till Stockholm. Upprørsstyrkan uppgick så småningom till 4.500 man och brukshållare Gustaf Schedin från Insjön valdes till anförare.

Upproret kvästes på ett blodigt sätt mitt i Stockholm och ledarna avrättades.

Stora daldansen har inspirerat författare att skriva i romanform om upproret och dess bakgrund. Abdon Furuhage och J. O. Åberg har båda givit ut var sin bok med namnet Stora daldansen. Det intressanta med en jämförelse mellan dessa två böcker är att författarna ser upproret med helt olika ögon. I Abdon Furuhages bok är det inte svårt att se var sympatierna ligger. Han inleder boken med en beskrivning över armodet och nöden.

”Nöd — prasslar det i träden. Nöd — stiger det ur marken. Nöd — lyser det från själva skyarna. Nöd. Nöd. Nöd.”

Skinnar Per framställs i Furuhages bok som en betrodd och klok man som ser riskerna med ett upprorståg till Stockholm och vill mana till besinning. Att Furuhage finner upproret berättigat råder inga tvivel om i boken. Men det dricks ganska mycket av många av upprorsmännen och en lustig detalj är att i Mora folkbiblioteks exemplar av boken står på första sidan följande.

Till templet Nordstjerna, Mora. Till minne av demonstrationen på nykterhetsfolkets dag 1937. Till läsare av boken. Den sista resningen 1742 då dalkarlarna gjorde historia, misslyckades huvudsakligen på grund av spritdrycker. Tag lärdom därav.

J. Åberg har inga sympatier för de upproriska. Ledarna för upp roret med Skinnar Pär och Gustaf Schedin i spetsen framställs som feiga och lögnaktiga och ganska så begivna på brännvin.

Vill man ha mer fakta om Stora daldansen kan man läsa Bjarne Beckmans bok, Dalaupproret 1743 och Svenska allmogens frihetsstrider av Alfred Kämpe.

Kungl. Maj:t utfärdade 1 juli 1743 ett öppet varningsbrev till allmogen i Dalarna. Brevet, som finns i ett exemplar på biblioteket i Mora, innehöll en varning till allmogen att på nytt gripa till vapen. Det hade tydligen ryktats i Stockholm, att när dalkarlarna var på hemväg från huvudstaden efter upprorets slut, de skulle ha försökt att uppvigla de hemmavarande till ett, som det står i brevet lika landt-förderweligt företagande. För den skull hade trupper skickats ut för att förhindra vidare uppror.

Harry Blomberg, född 1893 i Strängnäs och död 1950, var under en följd av år bosatt i Stora Tuna. Han gav 1942 ut boken Mäster Jacob, som året därpå följdes av Jacobs dröm. Mäster Jacob är prosten Jakob Boethius, verksam i Mora tiden 1693—1697. Traditionen säger att han 1697 avsattes från sin tjänst, för att han i Mora kyrka predikat över texten Ve det land vars konung är ett barn, och han skulle därmed syftat på Karl den tolfte. Enligt samma tradition skulle Jacob Boethius ha arresterats i Mora prostgård.

Som en röd tråd vid sidan om Mäster Jacob själv och hans familj går också berättelsen om Amundsgården på Sollerön och familjen där. Vi

ke
Kongl. Maj:ts

334

Öpne

B R L S

Och

Warning

Till

Almogon och Inbyggarne i Dalarne

Gifvit Stockholm i Hög-Commanen den 1. Julii

1743.

Cum Gratia & Privilegio S:ae R:ae Maj:est:

STOCKHOLM, Tryckt uti Kongl. Tryckeriet,
Hög Directeuren PET. MOMMA.

3/11/879

får bl. a. vara med om älgjakten på Sollerön, där tjugotre älgar drivs ut på Siljans is för att dödas och slaktas av uppspelta och jaktlystna bönder.

Men i Karl den tolfte Sverige är inte nöden långt borta. För Amundskari återstår till slut inget annat än att ta sin son med sig och ge sig ut som piga. Den gamla Amundsmor säger till henne:

”Herran gav och Herran tog. Hä va full int meningen att släkten vår skulle bi här ve gål’n längre. Du skä tag gossen med däg. Jä kan lev ensamm den lilla stund jä har kvar på joln.”

Sven Stolpe säger om romanerna om Mäster Jacob att de bör jämföras med nittiotalsmästarnas stora verk, Selma Lagerlöfs Jerusalem och Heidenstams Karolinerna.

Från Wallenius 1600-talsvisa om Sollerön, 1700-talets noggranna vetenskapligt inriktade beskrivningar, 1800-talets romantiska dalaskildringar fram till 1900-talets historiska romaner har vi nu kommit fram till 1970-talets Sool-Öen.

Låt mig sluta denna lilla, inte alls fullständiga översikt över Sollerön i litteraturen med att låta Harry Blomberg beskriva Sollerön den tid när frukträden blommar.

Som Kristina i Vilhelm Mobergs utvandrarsvit längtar efter sitt apeltrod hemma i Småland så känner också Amundsmor inför sina apeltrod.

En gång för länge sedan, då Amundsmor varit på trädgårdsarbete hos en storkaxe i det oskapligt rika Romboland, hade hon tagit några apeltelningar med sig hem till Sollerön.

Nu hade telningarna vuxit till stora träd, som blommade och buro frukt härligen. Varje vår, när de sprungo ut i vitt, förundrade hon sig: de stodo som Guds änglar så fagra vid stuggaveln. Ibland om lådingen när hon redan låg i hemfäboden kunde hon mitt under ystningen komma att tänka på sina aplar i byn och längta efter att se dem blomma. Det kändes som en vånda i hela kroppen, hon fick ingen levandes ro, till sist måste hon göra sig ärende hem. Barfota sprang hon på stigen genom skogen, rodde över till Sollerön och kom tillbaka nästa kväll. Hon skämdes att tala om att hon sprungit hem bara för aplarnas skull och skylldes på ditt och datt, men medan hon beskärmdade sig över svinen fröjdades hon i hemlighet över träden.